

DÍAZ, M.; GALÍ, M.; IBÁÑEZ, X. *REPÀS A CAL MESTRE: 50 ANYS DE L'ESCOLA SANT GREGORI, 1955-56/2005-06*. BARCELONA: ESCOLA SANT GREGORI, 2006

És ben sabut que l'escola Sant Gregori, fundada ara tot just fa cinquanta anys, ha estat la gran obra pedagògica i personal de Jordi Galí i Herrera, fill de dos pedagogs d'excepció: Alexandre Galí i Josefa Herrera, ambdós represaliats pel franquisme.¹⁰ De tots és coneguda la peripècia personal d'Alexandre Galí, que, en arribar l'any 1939, fou separat de l'ensenyament, per la qual cosa es va haver de refugiar en la solitud del treball de gabinet, on, a banda de sistematitzar el seu pensament, va aprofitar per redactar la seva monumental *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya, 1900-1936*.¹¹ D'alguna manera, aquest camí fressat pel pare —primer dedicar-se a la praxi pedagògica i,

10. Sobre el cas de depuració de Josefa Herrera, es pot veure la documentada explicació que ha fet el seu fill: Jordi GALÍ, «Una història exemplar: el cas de depuració de Josefa Herrera i Serra», a *Mestres i exili*, ed. a cura de Conrad Vilanou i Josep Monserrat, Barcelona, INEHC i ICE de la Universitat de Barcelona, 2003, p. 91-105. [Aquest treball s'havia publicat anteriorment a la revista *Relleu*.]

11. En relació amb l'itinerari intel·lectual d'Alexandre Galí, sovint es distingeixen tres fases o etapes: en el primer període, que discorre entre els anys 1909 i 1923, fou un creador; durant el segon període, que s'estén entre la dictadura i el final de la Guerra Civil (1923-1939), la seva activitat se singularitza per la dimensió investigadora; finalment, en el tercer i darrer període, que comprèn els anys del 1939 al 1969, Alexandre Galí apareix com un autèntic i veritable pensador.

més tard, a la reflexió historicofilosòfica— també ha estat el que han seguit els seus dos fills, que, a més de viure intensament la seva vocació pedagògica (més social, en el cas de Raimon Galí; més escolar, en el cas de Jordi Galí), han decidit —cadascú pel seu cantó— donar compte i raó de les seves pròpies experiències i, el que és més destacat, de la seva pròpia filosofia.¹²

De fet, el llibre que ens ocupa s'enceta amb un capítol del seu darrer llibre, *Les ganes d'aprendre*, expressió que Jordi Galí ha manllevat de l'escriptor francès Marcel Pagnol (1895-1974).¹³ D'alguna manera, Jordi Galí és un intel·lectual format a redós d'homes com Chesterton (1874-1936), que —com és conegut— es caracteritza per pensar des de la paradoxa. No ha de sobtar, doncs, que un dels nuclis durs de la seva reflexió pedagògica consisteixi en el reconeixement que en la seva personalitat es dona una paradoxa entre la seva capacitat intel·lectual i la seva voluntat. Tant és així que, per a Jordi Galí, l'educació del caràcter arriba a ser més important que la formació intel·lectual, convenciment que el va portar a defensar l'escoltisme de cara a la preparació per a la vida, ja que busca una fortalesa del caràcter que no es troba renyida amb el sentit religiós de la formació humana. Ben mirat, es detecta en la pedagogia de Jordi Galí un tret purità que no queda satisfet amb la petrificació de la fe i, encara menys, amb l'agnosticisme regnant. Justament aquí rau una de les paradoxes més clares del franquisme, que, si bé fou un règim oficialment catòlic, va generar un seguit de generacions agnòstiques, incrèdules i atees, una situació que enerva Jordi Galí, que ha vist com la lògica dels fets ha desvirtuat el sentit pedagògic —inequívocament cristià— dels postulats educatius del seu pare, aspecte que el seu germà Raimon critica contundentment en les seves *Memòries*.

Jordi Galí, després d'estudiar romàniques i d'un pas fugaç com a professor auxiliar de clàssiques a la Universitat de Barcelona, va començar la seva singladura pedagògica a la Molina, l'any 1951, on va establir una mena d'internat emparentat amb les *public schools* britàniques. Poc després, durant el curs 1955-1956, obria el col·legi Sant Gregori a Barcelona, del qual ha estat director fins a l'any 1992, de manera que, al llarg d'aquests anys, ha atresorat una gran experiència professional que —en el seu cas— combina amb la sempre necessària reflexió pedagògica. Amb altres mots: Jordi Galí ha estat molt més que un pràctic de l'educació, perquè, a banda d'assajar i innovar, ha pensat, reflexionat i teoritzat.

12. R. GALÍ, *Memòries*, Barcelona, Proa, 2004. [Vam donar notícia bibliogràfica d'aquesta obra a *Educació i Història*, núm. 8 (2005), p. 368-374.]

13. J. GALÍ I HERRERA, *Les ganes d'aprendre: Lectures, reflexions i experiències d'un mestre*, Barcelona, Pòrtic i Barcelonesa d'Edicions, 2005. [Vam donar notícia bibliogràfica d'aquesta obra a *Revista Catalana de Pedagogia*, núm. 4 (2005), p. 384-389.]

zat sobre el fet educatiu i cultural. I ho ha fet —i encara avui ho fa, sortosament— amb les eines d'algú que mostra una clara inclinació per la literatura i que, al mateix temps, sap que es troba vinculat a una nissaga de mestres que comença amb Joan Bardina i que troba en els seus pares un inequívoc punt de referència. Tot i que no és fàcil sistematitzar la seva pedagogia, detectem un cos doctrinal que s'ha afaiçonat al llarg dels anys i que es caracteritza per unes constants ben significatives: administrativament, pel rebuig de l'excessiu intervencionisme polític i, per tant, de la burocràcia que es manifesta —per exemple— en la tendència desmesurada a les reunions; doctrinalment, per entendre l'educació com a trobada amorosa; religiosament, per la defensa d'una espiritualitat pregonament cristiana; patriòticament, per un ensenyament arrelat al país i a la cultura catalana; cívicament, per anteposar els deures als drets; didàcticament, per una crítica al constructivisme que devalua i perjudica els continguts d'una necessària instrucció; socialment, per una educació oberta a la comunitat i, sobretot, als pares; educativament, per un ensenyament integral que, sense negligir la formació intel·lectual, emfasitza la importància de la formació de la voluntat i del caràcter.

En realitat, la pedagogia de Jordi Galí s'inscriu en la línia del seu pare, en el sentit que denuncia els fraus de la nostra història més recent. «*Defraudació ve de frau*» —recordava Alexandre Galí—¹⁴ i el frau és una de les xacres humanes més pregonament arrelades i més envilidores. Ara bé, davant del frau, només hi ha dues possibilitats: el silenci, que sovint és sinònim de connivència, o bé la denúncia pública. La primera opció —amb la seva càrrega hipòcrita— és fàcil i senzilla, ja que permet una vida còmoda, sense complicacions. L'altra via —la de la denúncia pública— implica dosis elevades de sinceritat i compromís personal, per bé que, moltes vegades, aital actitud comporta un seguit de dificultats en un context en què predomina el discurs políticament correcte. Dir sincerament el que hom pensa —al marge dels convencionalismes a l'ús— és un exercici d'autenticitat que no sempre és reconegut per una societat que, en els darrers temps, viu instal·lada en la cultura del frau o, si més no, de l'engany. Així, s'ha assistit a un procés de degradació moral irreversible que afecta a tota la societat i que es caracteritza per una mena de dimissió col·lectiva de les nostres obligacions. Avui sembla que només tinguem drets, talment com si els deures fossin cosa de l'antigor, situació que fa que, a voltes, defugim amb fútils pretextos les nostres responsabilitats individuals i col·lectives.

14. A. GALÍ, *Una hipotètica revolta d'uns mestres hipotètics*, Perpinyà, Proa, 1964, p. 25. Alexandre Galí va desenvolupar a bastament el tema del frau en el llibre A. GALÍ, *Mirades al món actual: primera sèrie de vuit assaigs*, s. l., Arc, 1967, obra que, a parer de Raimon Galí, fou un llibre profètic.

Tant és així que, davant de la defraudació i la deshumanització del món, urgeix una tasca de moralització i espiritualització de la vida humana i, per tant, educativa, perquè —en darrer terme— el noi d'avui és l'home de demà. Alexandre Galí no posava, com Rousseau, l'accent en la bondat del noi, sinó que destacava el paper del noi en funció de l'home, atès que porta a dins el germen de l'home. Per tant, Alexandre Galí s'allunya del naturalisme pedagògic de Rousseau en el sentit que la societat desenvolupa un paper cabdal en la formació humana. «Això vol dir que el més important —al revés del que deia Rousseau— en el procés de realització de l'equació *el noi és l'home* és el paper de la societat, i no únicament perquè sense la societat el noi no es podria fer home —cosa prou òbvia—, sinó perquè aquesta mateixa societat —i ara trobem el perquè de l'errada rousseauiana— *el pot fer malbé*, és a dir, més forta en certa manera que Déu mateix, pot fer malbé l'obra divina: no el noi tan sols —cal entendre-ho bé—, sinó l'home que hi ha en el noi».¹⁵ Sembla clar, doncs, que entre ambdós —noi i home— no hi pot haver hiatus, ni cesures, sinó una línia de responsabilitat i reconeixement entre les diverses generacions.

Sota aquesta empremta pedagògica, Jordi Galí va donar impuls a l'escola Sant Gregori, que, amb el pas del temps, s'ha convertit en un veritable Cal Mestre. Ens trobem, com és lògic en aquests casos, davant d'una obra coral en què han col·laborat molts dels mestres que han estat protagonistes de la història d'aquesta institució pedagògica. Per bé que resulta impossible donar compte i raó de totes i cadascuna de les persones que han participat en aquest llibre col·lectiu, ens atrevim a detallar —i demanem perdó per les possibles omissions— el llistat de noms següent: Maria Josep Bosch, Glòria Peiró, Francesc Homs, Dolors Diví, Francesc Garriga, Xavier Ibáñez, Ramon Jáuregui, Joan Bellés, Matilde Biosca, Francesc Blasi, Maria Martínez, Josep Serrarols, mossèn Joan Mata, Pierre Devère, Montserrat Galí, Francesc Aparicio, Maria Rosa Seix, Montserrat Izard, Manfred Díez, Montserrat Tirvió, Francesc de P. Ayesta, Núria Tomàs i Victòria Herreros. Tots ells han glossat la vida de l'escola des de les seves respectives perspectives i experiències personals. També els que n'havien estat alumnes (Gonçal Coll-Vinent, Xavier Bosch, Jordi Cabré, etc.) hi han dit la seva, com no podia ser d'altra manera.

Tot plegat forneix un llibre curull de sensacions i d'emocions, de colors i de sons, curosament editat i il·lustrat, que combina el record i la memòria i que posa de manifest que l'escola Sant Gregori ha estat, durant aquest llarg mig segle d'existència, molt més que una simple escola. Dit amb altres mots: l'escola Sant Gregori, que recull i assumeix el deixant pedagògic d'Alexandre Galí, de-

15. A. GALÍ, *Una hipotètica revolta d'uns mestres hipotètics*, Perpinyà, Proa, 1964, p. 22-23.

RECENSIONS

gudament actualitzat i repensat pel seu fill Jordi, constitueix un fogar d'amor a la pàtria que no ha negligit els principis de la pedagogia activa i que, al seu torn, tampoc ha renegat dels valors del cristianisme. Ni més, ni menys.

Conrad Vilanou i Torrano